

Универзитет уметности у Београду
НАСТАВНО-УМЕТНИЧКОМ-НАУЧНОМ ВЕЋУ
ФАКУЛТЕТА ЛИКОВНИХ УМЕТНОСТИ У БЕОГРАДУ
Париска 16
11000 Београд

ИЗВЕШТАЈ КОМИСИЈЕ
ЗА ОЦЕНУ И ОДБРАНУ ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА
И ПИСАНОГ РАДА

„Тело и унутрашњи процеси - изложба скулптура“

Кандидаткиње Маје Ракочевић Цвијанов

Комисија за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта „Тело и унутрашњи процеси - изложба скулптура“ кандидаткиње Маје Ракочевић Цвијанов именована на 493. седници Наставно-уметничко-научног већа ФЛУ у Београду 2. 11. 2022. године, радила је у саставу:

1. др ум. **Радош Антонијевић**, ред. проф. ФЛУ у Београду (ментор)
  2. мр **Мрђан Бајић**, ред. проф. ФЛУ у Београду
  3. др ум. **Оливера Парлић Карајанковић**, ред. проф. ФЛУ у Београду
  4. др ум. **Драган Рајшић**, ванр. проф. ФЛУ у Београду
  5. др ум. **Невена Поповић** доц. Факултета уметности у Приштини са привременим седиштем у Звечану.
- и донела је следећи закључак:

Биографија кандидата

Маја Ракочевић Цвијанов рођена је 1975.

Дипломирала је 2001. а магистрирала 2004. вајарство на на Факултету ликовних уметности у Београду. Од 2019. докторанд је на истом факултету.

Од 2005, је била у статусу слободног уметника а од 2008. је запослена као конзерватор саветник у Међуопштинском заводу за заштиту споменика културе Суботица. Од 2018. хонорарно ради као професор вајања у средњој Политехничкој школи у Суботици.

За свој уметнички рад више пута је награђивана али треба издвојити Награду Беораме на Бијеналу младих у Вршцу 2002. и Награду града Суботице за ликовно стваралаштво “др. Ференц Бодрогвари” из 2012. године.

Њени радови се налазе у великом броју колекција а публици се представљала на 25. самосталних и великом броју групних изложби.

У Суботици је израдила пет јавних споменика а учествовала је на преко 20_уметничких колонија, радионица, симпозијума и јавних разговора о уметности.

У наставку је дат избор најзначајнијих самосталних и групних изложби.

Самосталне изложбе (избор):

2022. *Екстаза*, докторска изложба у галерији ФЛУ, Београд

2021. *Хормонологија/разговори и препознавања*, са Едитом Кадирић, Музеј савремене уметности Војводине, Нови Сад

2021. *Ризом: женске поетике простора, припадања и уземљења*, самостална изложба са Леом Видаковићи Јеленом Грујичић, Центар савремене уметности, Подгорица, Црна Гора

2021. *Ризом: женске поетике простора, припадања и уземљења*, галерија Книфер, Осијек, Хрватска

2020. *Чистоћа*, изложба у галерија Х витамин, Београд

2019. *Post ciklus*, изложба скулптура у Народном музеју Кикинда

2017. Оно место, мултимедијална изложба, Савремена галерија Суботица

2015. *Authentic*, ретроспекција 2000-2015. галерија УК Пароброд Београд и галерија Винко Перчић Суботица

2013. *Транзиција: од општегка личном*, мултимедијална изложба, Галерија општине Врачар, Београд
2013. *Канцеларијски радници*, мултимедијална изложба, галерија Нова, Београд
2010. *After baby*, мултимедијална изложба, галерија СУЛУЈ, Београд, Србија
2009. *Породичне композиције*, Модерна Галерија Ликовни Сусрет, Суботица
2005. *30-тирођендан*, мултимедијална изложба, галерија Куплунг, Будимпешта, Мађарска
2004. *Poslastičarnica Lucky Couples*, магистарска изложба, Галерија ФЛУ, Београд
2003. *Срећни парови*, дигитални принтови, галерија Дома омладине, Београд
2002. *Без назива*, дигитални принтови, галерија Ремонт, Београд
2001. *Тикови и погледи*, изложба скулптура и фотографија, галерија Двориште, Панчево

Групне изложбе (избор):

2022. *Афера/Артикулације 3*, Савремена галерија Суботице
2022. *Србија у фокусу*, Арт Маркет, Будимпешта, Мађарска
2022. *Годишња изложба вајара/ки*, УП Цвијета Зузорић, Београд
2022. *Уткано под кожу*, галерија КНАП, Загреб, Хрватска
2022. *СЛИКА САДА*, УП Цвијета Зузорић, Београд
2021. *Жена*, Дом културе Нова Градишка, Хрватска
2021. *Тријенале мале пластике*, УП Цвијета Зузорић, Београд
2020. *Изложба радова колоније СЛИКА/Ечка*, Савремена галерија Зрењанин
2020. *Изложба 38. симпозијума Терра*, галерија Терра Кикинда
2019. *Image Mouvement Pariz Subotica*, Галерија Rivoli 59, Париз, Француска
2018. *Између нас*, повезивање колекција СГС и МСУБ, салон МСУ Београд
2015. *Бонтон: добро одржавање и лепо понашање*, Нове аквизиције у колекцији Октобарски салон, Културни центар, Београд
2014. *Изложба суботичких уметника*, Кућа уметности, Гөдөллб, Мађарска
2013. *Ситуације: Инсталације у Војводини*, МСУВ Нови Сад
2010. *NYC Curators at Buzzer 30*, галерија Buzzer 30, Квинс, Њу Јорк, Америка
2010. *Уметност у Војводини 2000 – 2010*, МСУВ, Нови Сад
2009. *Урбани мостови*, Галерија NN19, Sarbriken, Немачка
2008. *Exposition*, презентација видео радова, галерија Stadtpark, Кремс на Дунаву, Аустрија
2005. *Just visiting*, уметнички простор Walcheturm, Цирих, Швајцарска
2005. *Награда за најбољег младог уметника*, галерија Municipal Library, Праг, Чешка
2005. XI фестивал дигиталне уметности, Марибор, Словенија
2005. 38. Зимски салон младих, галерија Јосип-Бепо Бенковић, Херцег Нови, Црна Гора
2004. *Континентални доручак*, 45. Октобарски салон, Музеј 25. мај, Београд
2004. *Retro vision*, БЕЛЕФ, видео радови, Барутана, Београд
2004. *БОРДЕР/ДИСОРДЕР*, међународна изложба, Cable Factory, Хелсинки, Финска
2004. *Трагања*, изложба младих суботичких уметника у Печују, Мађарска
2004. *Чудна тачка тензије*, Народни музеј Црне Горе, Цетиње, Црна Гора
2003. *Срећни парови*, видео, БЕЛЕФ, Тврђава - Калемегданска тераса, Београд
2003. *IN/OUT*, фестивал дигиталне уметности, Праг, Чешка Република
2003. *Србија, Србија*, галерија Shambala, Копенхаген, Данска
2003. *НЕ/МОГУЋА* присутност, галерија Златно око, Нови Сад
2002. *Zoom in/Zoom out* 43. Октобарски салон, галерија УЛУС, Београд

Опис и детаљна анализа докторске дисертације – предмет рада, циљеви, хипотезе, методологија

Писани део рада докторског уметничког пројеката кандидаткиње Маје Ракочевић Цвијанов под називом *Тело и унутрашњи процеси - изложба скулптура* садржи 73 странице, 8 делова и 43 фотографије.

После резимеа и увода (стр. 3-5) следе три главне целине: „ЖИВОТНА ПРИЧА – биографски наратив у контексту уметничког стварања. Приказ личних уметничких стратегија и уметничких радова у хронолошком редоследу од 2000. до 2022“ (стр. 6 – 22) затим „ПРОЈЕКАТ ЕКСТАЗА – опис, циљеви и резултати“ (стр. 22 – 54) и на крају „ЗАКЉУЧАК – окоснице, резиме“ (стр. 62– 65). Остале странице до коначног броја од 72 посвећене су списку литературе, навођењу имена чланова комисије, Изјави о ауторству, Изјави о истоветности штампане и електронске верзије докторског уметничког пројекта и Изјави о коришћењу.

Практични део овог докторског уметничког пројекта представља низ уметничких радова који крећу из медија скулптуре а који проширују поље скулпторског мишљења ка обликовању односа. Почетни референтни оквир даје изложба *Посластичарница / Срећни парови* из 2004. године, а пројекат заокружује и у највећем делу и представља, изложба *Екстаза* из 2022. године. Обе изложбе су се догодиле у истом простору у Галерији Факултета ликовних уметности у Београду са размаком од 18 година. Обе изложбе су покушај да се различитим начинима утиче на расположење публике која од посматрача постаје учесник. На тај начин класични скулпторски поступак стварања тродимензионалних облика у материјалу бива вођен концептом трагања за задовољством, кога у крајњој линији можемо схватити и као трагање за срећом.

На почетку то су скулптуре од шећера и чоколаде које су понуђене публици да их конзумира, док је у финалној изложби овог докторског уметничког пројекта уметница готово потпуно одвојена од потпоре материјалних објеката и својим понашањем гради амбијент и утиче на формирање атмосфере и расположења појединаца у оквиру изабране групе посетилаца. Током овог догађаја уметница

изводи свој програм и пењући се на кафански сто у јединству са свим окупљеним учесницима гради једну пирамидалну композицију која симболише Екстазу. Али треба схватити да померај у уметничком поступку не настаје из формалног разлога већ из концептуалног и суштинског који се базира на одлуци да је мотивација уметничког рада сада базирана на артикулацији односа. Уметнички радови су само материјални трагови тог поступка а уметност се заправо дешава у простору међусобних односа учесника уметничког рада. Тако је скулпторски поступак Маје Ракочевић Цвијанов померен ка „социјалној пластици“ а суштински утемељен у постулатима Николаса Буриоа и његове “Релационе естетике”.

Водећи нас кроз прво поглавље писаног рада, под називом „Животна проича“ уметница нам открива свој специфичан уметнички поступак који се базира на целовитом самопосматрању, а подразумева писање уметнице о себи кроз одговарање на кључна питања која би требала да воде према самоспознаји.

Самопосматрање подразумева важност свеобухватног субјекта, као јединственог и непоновљивог феномена у контексту специфичних срединских услова. Текст који садржи податке о рођењу, одрасатњу, полу, породици, местима живљења, образовања, рада, људима из окружења, размишљањима – чине јединствен приказ особе и феномене који се кроз њу рефлектују. Уметница користи животну причу као метод свог уметничког рада јер тим путем долази до идеја својих радова али и до мотивације и одговора којим уметничким поступком би вршила корекцију сопственог рада, а и самог живота. Овде долазимо до тачке у којој можемо схватити да се уметност и живот ове уметнице мешају у њој самој и да граде динамичку везу која није заснована на теоријској предусловности, већ излази из уметничке праксе.

Слушајући Мају сазнајемо: „...2004. године изложбом *Посластичарница / Срећни парови* простор галерије Факултета ликовних уметности у Београду трансформишем у специфичан амбијент посластичарнице у ком излажем скулптуре парова одливане од бомбона и чоколаде. Моја младалачка чежња за савршеним паром овде се огледа у комаду слаткиша који је понуђен као замена за

љубав, користећи се сазнањем да чоколада подстиче повећано лучење хормона серотонина који у органзму ствара осећај среће.“

Вођени овом причом пролазимо кроз разне животне и уметничке фазе ове уметнице све до данашњег тренутка. Уметница жели да нам објасни да је последњих 18 година њеног живота као личност прешла значајан развојни пут а њено физичко тело доживело физичку и физиолошку трансформацију и да веза са изложбом из 2004-те служи да оствари релацију, као и логику на којој се темељи њен данашњи уметнички став. Тај став би могли овако дефинисати - потреба за радошћу не стари, већ се само мењају контексти и форме манифестовања, и да се радост мора тражити иако рецептори доживљавају трансформацију и другачије читавају свет.

Зато у следећем поглављу „Пројекат ЕКСТАЗА - почетне претпоставке, опис, циљеви и резултати“ уметница прво говори о хормонима и либиду као елементима које треба узимати у обзир у овом истраживању, те цитира докторку Сању Тољан: „У репродуктивно доба, када су полни хормони на врхунцу и добро уиграни, полна жеља је најчешће задовољавајућа. Лако се заљубљујемо, препуштамо заносу, искључујемо ум. Јаки женски хормони држе нас иза неке врсте завесе. Свет гледамо замагљеним очима, често га идеализујемо, у младости најчешће још немамо лоших искустава, већ само жељу за померањем граница и жељу за животом. Онда почне предменопауза, хормони опадају, завеса пада, женини приоритети постају другачији... Жена постаје бунтовница... Сви чврсти темељи се руше, нема више финог заноса, а нема ни либида...Наједном вам се чини како вам либидо креира живот, а можда су ствари баш супротне – можда живот креира либидо.“

У светлу ових чињеница Маја отвара свој пројекат, а о њеним ставовима историчар уметности и кустос Мирослав Карић каже: „Ракочевић Цвијанов започиње са истраживањима теме изложености женског тела променама које узрокује крај репродуктивног периода, хормонски дисбаланс и у том смислу низ последичних манифестација на физичко здравље, осцијалације расположења, али

и једног снажног самопреиспитивања и доживљаја сопственог идентитета“ и затим цитира саму уметницу: „Промене унутар тела утичу и на стварање нове слике о себи, где жена води борбу са најразличитијим утицајима друштва, традиције и политике како би направила сопствене изборе ка себи, а затим успоставила везе са другим људима, догађајима, местима...”

Пут од класичног скулпторског поступка у коме је облик материјала носилац уметничке информације до тога да само учесници постају део велике обликоване целине спољним садржајем искреираних односа није био једноставан, мада гледано из ове позиције изгледа логичан и разумљив.

Уметница је трагајући за начинима артикулације своје намере кренула од својих претходних процедура тако да је на почетку креирала класична ликовна дела, попут скулптура, добар пример је скулптура *Екстаза* израђена као 3д принт. Затим, ту је класичан цртачки поступак акварелом у изради стољака, подметача за чаше и тако даље. Сви ови радови и многе друге идеје, полако су се током пројекта повлачили пред основним концептом најдиректнијег креирања атмосфере задовољства, у овом случају кафане и кафанске атмосфере. Из аспекта уметничких предмета полако се прелази у аспект мобилијара амбијента у коме се одиграва догађај. У обликовном смислу то је имплицирало размишљање о простору дешавања, тако да је неминовно осветлило везу објекта и простора, али не као у случају амбијенталних или просторних инсталација. Тако су објекти попут шала, подметача за чаше, уникатног каталога изложбе у облику винске карте, светлеће рекламе ЕКСТАЗА, креираних завеса и стољака и саме скулптуре „Екстаза“ постали неке документарне реликвије и сведочанства догађаја која своју уметничку вредност црпе из контекста догађања, а не из форме и свог изгледа. На пример, када би имали аутентично парче првог одбијеног камена са блока из кога је Микеланђело исклесало Давида. Аура се, дакле, као што каже Бурио, померила са објекта на простор односа и онога што односе гради и конституише.

Посебни део писаног рада посвећен свиленом шалу који уметница носи на својим уметничким догађањима на коме су концем извезени називи њених

друштвених и родних улога: Маја, жена, мама, 40+, Црногорка, уметница, ћерка, пријатељица, запослена, супруга, домаћица, Суботичанка. У питању је још једна кратка животна прича из које израњају улоге које идентитетски уоквирују и одређују индивидуу уметнице. Она се овим улогама понекад супротставља али их на крају, схватамо, у смирењу прихвата, јер прихвата себе. То прихватање је предуслов радости која се манифестује кроз перформативне догађаје у којима она носи свој шал као свој тег или боље рећи као своје уже које јој не дозвољава да отплови далеко. Разумевање овог рада треба тражити у драми која се ређа у дијалектичким паровима, које у низу идентитетских улога откривамо:

Мама – ћерка

Ћерка – 40+

40+ – супруга

Уметница – домаћица

Из сваког од ових односа следи неразрешивост која се само може отрпети и уз екстазу одболовати, а у болу одрадовати. И ето нас у балканској песми која меша бол, обично љубавни, и задовољство. Тај мазохистичко - еротски набој Маја користи као енергетски носилац индивидуалних фрустрирајућих садржаја који бивају тим поступком бар делимично или краткотрајно превазиђени.

Током трајања изложбе уметница је била свакодневно у простору организујући разне форме догађања од весеља уз народну музику до разговора, дебата или једноставног дружења, и ту треба издвојити један посебан скуп које су чиниле одабране и за ту прилику позване уметнице:

Драгана Жаревац, Деа Џанковић, Ивана Драгутиновић Соколовски, Ивана Ивковић, Марија Коњикушић и Марина Марковић.

Групу уметница обједињује искуство у радовима које за тему имају кафану, а Маја их је окупила на разговору који је модерирао Мирослав Карић. Докторандкиња у посебном одељку описује овај догађај, али оно што посебно треба истаћи, то је чињеница да овај скуп добија потпуно исту форму социјално обликоване пластике као и форма перформанса у којој је кафанска атмосфера

средство обликовања односа. Само је овог пута то разговор делимичних истомишљеница које у амбијенту женске причаонице, граде ново друштвено тело. Својеврсну нову скулптуру која као кохезивни елемент има уметност, неку посебну тематику, или љубав према радовима Бреде Бебан. Како год било, уметница Маја Ракочевећ Цвијанов поново успешно демонстрира специфичну уметничку, а широко гледано скулпторску праксу обликовања односа, или обликовања групе изграђеним односима.

У закључном одељку писаног рада уметница говори о неким новим отвореним правцима који је овај пројекат произвео, што можемо схватити као уметничку зрелост, опредељење и став да је њена уметност заиста део њеног живота и да иде паралелно са њим. Нови рад „Ти си ме чекала“ обједињује искуства овог пројекта и наставља га. Користећи стихове новокомпоноване песме, сада их ставља у контекст ширег јавног простора, јер гравирањем стиха на камен, који може бити уграђен у било какав јавни простор или употребљен за неку другу намену, отвара нове могућности комуникације са ширим или другачијим социјалним групама.

За крај овог извештаја теба поновити речи Николаса Буриоа, које су директно и охрабриле уметницу на овај уметнички истраживачки пројекат: „Уметнички рад више није крајња тачка, већ је једноставан моменат у бескрајном ланцу прилога. ... Зашто значење рада не би имало везе и са добробити коју неко може да извуче из њега и са самом намером уметника?“

Оцена доприноса и значај са становишта актуелног стања у уметничкој области

Уметнички пројекат „Тело и унутрашњи процеси“, у пољу уметности, говори о женском телу и просецима након четрдесете године живота. Користећи метод животне приче постаје видљиво да се ауторка у уметничкој пракси бави личним искуством, као и да кроз преиспитивање сопствених друштвених и родних улога проблематизује стереотипе у свакодневном животу. Попут стандарда лепоте, очекивања у љубави, сложених односа унутар породице, недостатка времена за

лична интересовања мајки, невидљив и неплаћен кућни рад, синдром сагоревања на послу, женско здравље у менопаузи и тако даље. Предмет докторског уметничког пројекта је изложба *Екстаза*. Током стварања изложбе уметница је користила принципе релационе естетике, како би кроз хепенинг и видео-документ забележила интеракције између људи и музике у креираном пољу галерије ФЛУ у Београду. Циљ је био да се потстакне пораст позитивних хормона и расположења кроз креирани догађај, уз реквизите који су позивали на укључивање. Формално гледано пројекат је приказао трансфер скулпторског мишљења од обликовања материјалног облика до обликовања друштвених односа.

Критички осврт и остварени резултати

Кандидаткиња Маја Ракочевећ Цвијанов је у потпуности остварила све циљеве и очекиване резултате истраживања докторског уметничког пројекта. Резултат ових истраживања је изложба *Екстаза* који је обогатила поље уметничког деловања и мишљења на нашој уметничкој сцени чинећи актуелним питања женских друштвених позиција али и задатости физиолошких трансформација приказујући их кроз савремени уметнички и друштвени контекст. Опсежно истраживање прати текст у коме се издваја уметнички употребљена метода „животне приче“ којом уметница „откључава“ поједине сегменте сопственог идентитета. Конфликти који се стварају немогућношћу хармонизације различитих идентитета жене бивају превазилажени кроз уметничке догађаје које у екстатичном заносу воде уметницу кроз радост музике или пријатељског разговора до психолошке декомпресије у процесу дељења искустава и емоција. Све ове чињенице преломљене су кроз призму уметничког мишљења и резултирају уметничким радовима са јасно профилисаним методологијом и поетиком.

Закључак комисије

Комисија закључује да је докторандкиња Маја Ракчевић Цвијанов у практичном делу докторског уметничког пројекта успешно реализованим уметничком изложбом Екстаза достигла висок уметнички квалитет, а текстуалним делом рада веома јасно дефинисала и описала методе свог уметничког поступка. На основу укупне оцене докторског уметничког пројекта „Тело и унутрашњи процеси - изложба скулптура“ кандидаткиње Маје Ракчевић Цвијанов, Комисија предлаже Наставно уметничком и научном већу Факултета ликовних уметности у Београду да прихвати Извештај Комисије за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта, и да покрене процедуру која води ка његовој јавној одбрани.

У Београду, 26. 12. 2022. године

др ум. Радош Антонијевић, ред. проф. ФЛУ у Београду (ментор)

мр Мрђан Бајић, ред. проф. ФЛУ у Београду

др ум. Оливера Парлић Карајанковић, ред. проф. ФЛУ у Београду

др ум. Драган Рајишић, ванр. проф. ФЛУ у Београду

др ум. Невена Поповић доц. Факултета уметности
у Приштини са привременим седиштем у Звечану

ОЦЕНА ИЗВЕШТАЈА О ПРОВЕРИ ОРИГИНАЛНОСТИ
ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА/ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

На основу Правилника о поступку провере оригиналности докторских уметничких пројеката и докторских дисертација које се бране на Универзитету уметности у Београду и налаза у извештају из програма iTehnicate којим је извршена провера оригиналности докторског уметничког пројекта „Тело и унутрашњи процеси - изложба скулптура“ кандидаткиње Маје Ракочевић Цвијанов, констатујем да утврђено подударане текста износи 6%. Овај степен подударности последица је неколико цитата са правилно наведеним извором и навођења личних имена, библиографских података о коришћеној литератури, што је у складу са чланом 9 Правилника.

На основу свега изнетом а у складу са чланом 8. став 2. Правилника о поступку провере оригиналности докторских уметничких пројеката и докторских дисертација које се бране на Универзитету уметности у Београду, изјављујем да извештај указује на оригиналност докторске дисертације те се прописани поступак припреме за њену одбрану може наставити.

26.12.2022.

Ментор

др ум. Радош Антонијевић, ред. проф.